

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročila, inserate in reklamacije. Telefon interurban štev. 115

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštmina plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru. Koroška cesta štev. 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Telefon interurban štev. 115.

124 števil

Maribor, dne 27. oktobra 1922.

Letnik XIV.

Elyen Lukincz!

Kdo je ta tip režimskega človeka? Če brskamo po analih jugoslovanskih politikov, najdemo o tem imenu bore malo. V Karlovcu je bil odvtnik, kakršnih ne manjka nikjer. Ker je sposobnost meril po obsegu svojih ambicij, se je nagnil tja, kjer je upal najlažje in brez posebnega truda prodreti v javnost. Postal je Frankovec in pravaš Starčevićanec. Znal pa je biti uklonljiv vsakemu režimu. Edini program, ki ga Elyen Lukincz dosledno zastopa, je program klikarstva: boj za oblast in podeljevanje oblasti. Vse drugo zanj ne obstoja, vse drugo je zanj negacija pozitivnega uveljavljenja svojega „jaz“. Ta „jaz“ je pri Lukinczu razvit do najfinejših odtenkov. Kakor gad sikne, če mu kdo zabrusi resnico v brk.

Kot človek, ki mu je hlapčevstvo prirojena lastnost je ročno zgrabil Tiszino roko za časa vojne in postal predsednik hrvatskega sabora. Po opitje je posnemal svojega velikega mojstra Tiszó ter kot „navdušen pobornik Velike Hrvatske“ krošnjari s hrvatsvom preko madžarskega agenta Pribičevića z narodnimi svetinjami. Za časa vojne bi Tiszó ne mogel imeti v hrv. saboru boljše žandarja, kakor je bil Lukincz. Za vsako malenkostno izjavo v jugoslovanskem smislu je izključeval poslance od 30 in več sej. Tako je obvladal položaj v korist Avstro-Ogrske in v duhu Tiszinega, s katerim je imel celo tajne in zaupne sestanke. Zato bi bilo potrebno, da se zgane vsa poštena jugoslovanska javnost in odločno zahteva objavo liste konfidentov, ker sicer ne bomo varni, da se „povampirena Avstrija“ vrne v našo velesrbijansko centralistično upravo z osebami na čelu, kakor je — Elyen Lukincz.

Lukinczeva izvolitev za predsednika skupščine kot eksponenta Pribičević—Pašičeve klike v sedanjem režimu je sicer značilna za razmere najkoruptnejše žerjavščinske policajdemokratske stranke v razsulu, toda še bolj značilna pa za struje, ki gonijo v podzemskih rovih kolesa našega razklopotanega državnega mlina. Če je poleg starca, ki ne smatra za potrebno braniti svojo in svojega „vrednega“ sina čast pred sodiščem od očitkov poneverbe milijonskega državnega premoženja, mogoč prosvetni minister Pribičević z neopranim madežem zveze z morilci pok. ministra Draškovića, — je tudi tip človeka Lukincza vreden okvir za žalostno sliko, ki jo nudi razdrapano ozadje najčrnejšega nazadnjaštva, katero zastopa sedanja vlada. V tej vladi se izborna poda židovski sin in oče podle žerjavščine v Sloveniji ter njega vredni najemnik in mesar ter gostilniški pretepač.

Elyen Lukincz je torej plod razmer, ki jih je uvedel sedanji režim. Vsako ime, ki ga nadenemu temu režimu, je nezadosten izraz pravega imena. To je režim brez atributov, ker je tako nizek, da ne dosega Neronevega krvološtva, niti carističnega absolutizma, ali kakršnegakoli centralizma. Primerjati ta režim z zgodovinskimi dejstvi, je profanacija zgodovine. Ropar in morilec Nasi je prišel na ministrski stolček v Italiji, kot ropar in morilec ni tajil svoje slaboglasne obrti. — Predstavitelji sedanjega režima pa prihajajo pred nas z drznim čelom v ovčjem kožuhu, pod katerim se skriva zverska čud in nprav.

Toda tudi temu mora biti konec že iz večno veljavnega prirodnega zakona: ogni musica ha il suo fine. Potrpežljivost ljudstva pa tudi ne more večno trajati. In kaj potem? — Da se izognemo vsem tragičnim posledicam temeljitega obračuna, ni drugega izhoda, kakor da se združijo vsi poštenu življi v jugoslovansku za avtonomistično ureditev jugoslovanske države. Le na ta način je mogoče ozdraviti našo lepo in bogato državo od parazitizma sedanjega režima brez nevarne operacije in z lokaliziranjem okuženega dela našega jugoslovanskega naroda Srbov, Hrvatov, Slovencev in Bolgarov!

Elyen! Dol ž njim!

Politični položaj.

Politično življenje v Beogradu je nekako popolnoma potihnilo. Politiki govorijo samo o slavi v Kumanovem in v Pragi. Za kulisami raznih klubov se pa govori, da bo skupina policajdemokratskih Pribičevićancev prešla v radikalno stranko.

Odposlanci zemljoradniškega kluba bodo zborovali na posebnem kongresu v Banjaluki dne 27., 28. in 29. t. m.

Razdor med zemljoradniki zavzema vedno večji razmah. Najprej so bili spori med poslaniškim klubom in glavnim odborom, potem med intelektualci in seljaštvu v stranki, sedaj se pa zopet kaže kot višek razdora različno naziranje zemljoradnikov-Srbov in zemljoradnikov-prečancev. Ta razdor se bo posebno pokazal na kongresu v Banjaluki.

„Načelnost“ narodnih socijalcev. Te vrste ljudi sploh nismo smatrali za resne. V rokah imamo Deržavevo pismo, ki ga je pisal brččas po inspiraciji tedanjega „škandalmaherja“ na deželni vladi dr. Žerjava proti predsedniku dr. Brejcu na beograjsko vlado. To

denuncijsko pismo z Deržavevim podpisom je remek-delo narodno socijalnega rokoborca proti dr. Žerjavu z dogovorjenimi vlogami. — Okolnosti in naraščajoča moč SLS v Ljubljani so NSS prisilile, da je začasno zatajila svojega nezakonskega očeta, ki jim v „Jutru“ očita nevhvaležnost za prejete denarne dobrote, ter da je stopila v pošteno koalicijo socijalno čutečih skupin. Kljub svoji nezrelosti in maloštevilnosti je NSS v občinskem svetu igrala precej važno vlogo. — SLS, zvesta in dosledna v svojem programu, je predlagala avtonomistično resolucijo v ljubljanskem obč. svetu. Ali veste, kdo je bil proti? Narodni socijalci. Sicer nas vseli, da so se okoristili v zvezi z nami z avtonomističnim načelom, ki ga baje sedaj „resno“ zastopajo, vendar ne verujemo v njihovo iskrenost, ko se bratijo z ljudmi, katere so v bivšem obč. svetu ljubljanskem tako napadali. „Jugoslavija“, ki ima vendar včasih tudi trezne utrinke, naj bi nekoliko bolj pazila, kako zagovarja neboljšenega otroka, ki se je zvezal s krušnim očetom proti svojemu nezakonskemu očetu.

Na invalide, katerim dolguje država veliko milijonov, se je končno spomnil finančni minister. Odredil je vsem pokrajinskim finančnim upravam, da začnejo izplačevati invalidom zaostale in dolžne prispevke. Za izplačilo teh dolgov je odobrilo finančno ministrstvo kredit od 70 milijonov dinarjev.

Prometni dogovor med Nemčijo in SHS. Naši in nemški delegati so sklenili dogovor v vprašanju vzpostavitve prometa med Nemčijo in našo državo. Ta dogovor stopi v veljavo dne 1. januarja 1923.

Sovjetski delegat v Beogradu. Beograjska „Politika“ poroča, da bo prišel delegat ruske sovjetske vlade Kolčakov, ki sedaj v Bolgariji organizira vrnitev ruskih beguncev nazaj v Rusijo, tudi v Begograd in da je iz Beograda že dobil vizum za potovanje. Sovjetski delegat bo obhodil vse evropske države v zadevi repatriiranja ruskih beguncev. V Beogradu bo stopil v stike z Rdečim križem in mogoče tudi z oblastmi, če ima kaka posebna naročila od svoje vlade.

Pretiran egoizem Anglije.

S padcem Lojda Zorža Francija ničesar ne zgubi, niti ne pridobi. Zunanosti se bodo sicer spremenile, in morda tudi način delovanja, toda v bistvu bo ostala angleška politika tudi nadalje pod vplivom svojega merkantilizma. Ta narod trgovcev, ki preži v mrzličnem koprnjenju na realizacije v gospodarskih krizah, ta trmasti narod, ki često cinično, toda vedno kot hladen računar zasleduje svoje dobre ali slabe račune, ne bo nikdar zapustil svoje poti.

Britanski merkantilizem zna onemogočiti vsako konkurenco vladati gospodarsko ves svet in množiti svoje bogastvo z vsemi sredstvi. Najprej je računal, da bo vojno plačal s probom v nemško brodovje, z osvojitvijo nemških kolonij in z dvesto milijardsko vojno odškodnino nemških zlatih mark.

Ta račun so prekrizali dogodki. Vojna ni bila plačana. Nemčija je ni plačala; premagana in zadolžena je znala doslej kljubovati gospodarski nadvladi Anglije. Ker angleški merkantilizem ni mogel izrabiti Nemčije v svojo korist, je ubral drugo pot.

Če motrimo vsebino pisma Bonar Lawa, odmev govora, ki ga je imel v New Yorku Mac Kenna, predsednik London Joint City in Midland banke ter politične izjave Chamberlaina in Lloyda George-ja, najdemo v teh elementih nov program britanskega egoizma, čigar smer je sedaj sledeča: „Vojna odškodnina ni mogoča, ako Nemčija ne izvaža na veliko; če pa izvaža, tedaj škoduje angleški industriji; zato je treba odpraviti zahtevo po odškodnini“. Bradbury-jev načrt torej prihaja k svojemu uresničenju.

Ni treba še le povdarjati, da je taka politika odrekanja v nasprotju z načeli v mirovni pogodbi, katero je sklenila in podpisala Anglija. Taka politika cinično pljuje na življenske interese svojih bivših zaveznikov, žrtve nemške vojne, zlasti na interese Francije, ki je obrambna trdnjava angleških otokov. Skandalozna angleška politika pripravlja Veliki Britaniji in anglosakosonskemu plemenu najkrutejša razočaranja!

Med tistimi, ki so nastali iz vojne, katere je vojna ponizala ali spravila na površje, v novi igri gospodarske konkurence, v boju za obstoj narodnega življenja, je politika britanske hegemonije, najhujšega materializma, lakomne sebičnosti za vsako ceno in proti interesom drugih narodov — anahronizem in neverjetnost.

Ni ji dovolj, da je gospodarica svetovnih trgovskih pristanišč: Gibraltar, Suez, Dardanele, ne, cinizem Anglije gre dalje, da žrtvuje pravice in potrebe drugih narodov, bodisi njenih doverljajšjih zaveznikov ali pa bodočih njenih prijateljev, ki morejo kdaj biti koristni.

Tako piše o Angliji pariški „Le Radical“. V nadaljnjih izvajanjih list navaja vodo na francoski mlin, ki pa za nas nima interesa. Sicer se tudi ostala francoska javnost več ne navdušuje za angleško politiko, vendar po so utemeljevanja „Radicala“ proti Angležem v toliko zanimivejša, v kolikor so pravilna in resnična.

To smo hoteli ugotoviti, da si naša javnost ne bo delala kakih iluzij o Franciji ali Angliji.

Po svetu.

Ebert ostane predsednik nemške republike. Na seji, ki se je vršila v torek, je nemški državni zbor sprejel predlog koaliranih strank za podaljšanje uradne funkcije dobe državnega predsednika do dne 30. junija 1925. Predlog je bil sprejet s 314 glasovi proti 76 glasovom. Proti so glasovali nemški nacionalisti kompaktno. Takoj po glasovanju je predsednik državnega zbora Loebe javil rezultat glasovanja državnemu predsedniku Ebertu. V znak, da je odstranjen provizorij, je zavihrala na državnem poslopu zastava.

Obmejni spor med Češko in Poljsko glede Javorine še vedno ni končan. Varšavski listi pravijo, da bo padla odločitev v korist Poljske, uradno se pa zopet ugotavlja, da doslej v tem oziru še ni nobene odločitve.

Nemčija proti vpotovanju ruskih beguncev. Da se zavaruje pred ruskimi monarhisti, ki so se že udeleževali zarot ter so pripravljeni za vsako reakcionarno delo tudi proti nemški državi, je naročila nemška vlada svojim poslanikom v inozemstvu, naj smatrajo potne liste, katere so izdali zastopniki carske Rusije, za neveljavne. Poslaništva na take potne liste ne smejo dati vizuma za vpotovanje ruskih beguncev v Nemčijo. Za edino pravilne potne liste naj smatrajo le one, ki so jih izdali oficijelni zastopniki sovjetske Rusije in le s temi potnimi listi je ruskim beguncem dovoljeno potovati v Nemčijo.

Reparacijska komisija je soglasno sklenila, da se poda v Berlin, kjer se bo posvetovala z nemško vlado o ukrepih, ki naj bi stabilizirali nemško marko. Komisija odpotuje v Berlin v nedeljo zvečer in bo ostala tam 8—14 dni. Od druge strani se poroča, da sta se Barthou in Bradbury glede Nemčije sporazumela na podlagi, da Anglija načeloma prevzame kontrolo nad nemškimi financami.

Razmerje med Francijo in Rusijo. Francoski odposlanec Herriot, ki se je mudil v Rusiji, je ob svoji vrnitvi izjavil časnika: „Imel sem nalogo, da se osebno poučim o političnem in gospodarskem položaju Rusije v sedanjem trenutku. Prišel sem do zaključka, da je že nastopil čas, da se pošlje v Moskvo francoska trgovska reprezentacija in da na drugi strani pride sovjetska misija v Pariz. Kar tiče priznanja Rusije de jure, zaenkrat o tem ne more biti govora. Francija sovjetske vlade še ne more priznati de jure, toda upostavljenje trgovskih odnošajev znači priznanje de facto.“

Brezposelnost na Angleškem narašča. Dne 16. okt. so našli 1,322.500 brezposelnih iz najrazličnejših panog.

Sveti Oče ruski gladujoči deci. Odbor pomoči sv. Očeta je izdal knjigo, ki vsebuje ognjevit proglas širom sveta s prošnjo, da se pomaga stradalnim ruskim otrokom. Na uvodnem mestu je objavljeno lastno ročno pismo sv. Očeta, ki pošilja svoj apostolski blagoslov in toplo molitev k Bogu za milost vsem, ki se bodo na krščanski način odzvali z darovi za ublažitev strašnega položaja, v katerem se nahajajo sestradani ruski otroci. V knjigi so tudi fotografije slike teh otrok v neverjetno strašnem stanju z besedilom, kjer se med drugim poroča, da je samo na enem mestu reka Volga izplavila spomlad okrog 10.000 otroških trupel. (Ruskulta).

Zatvarjanje samostanov. Sovjetska vlada je izdala naredbo, da se uničijo vsi samostani v Rusiji. Te samostane namerava vlada pretvoriti v invalide in otroške domove, menihi pa bodo izgnani in sicer v teku 6 ur po sprejetju naredbe brez kakršnihkoli privilegijev.

Novi izbegli Rusi v Bolgariji. Na prošnjo Fritjofa Nansena, ki vodi svetovno karitativno akcijo za Rusijo, je bolgarska vlada dovolila, da se v Bolgariji naseli še 5000 Rusov, izbeglih iz Carigrada, kjer vsled najnovejših dogodkov ne morejo ostati. (Ruskulta).

Žerjavščina na — Francoskem. V Nantesu je v začetku tega meseca objavil nek sportski list oglas, da je velika ameriška tvrdka „Canadian Motos Co. Ltd.“ — v svrhu reklame — sklenila v roku desetih dni prodajati avtomobile po neverjetno nizkih cenah in na mesečne obroke. Prodane avtomobile bo tvrdka stavila kupcem na razpolago v enem francoskih pristanišč. — Oglas je podpisal inženir Gabriel Gouraud, generalni zastopnik imenovane tvrdke za Francijo, Evropo in kolonije. Gouraud (izgov. Guro) je najel lepe poslovne prostore in naročil v tiskarni krasen katalog avtomobilov z imenom gori omenjene tvrdke. Vse to brez vinarja plačila. V tem ceniku je bila natančno opisana tovarna avtomobilov, ki sploh ni obstojala, z visokoletnimi besedami. Z ozirom na vso to bombastično reklamo so od vseh strani prihajala naročila za avtomobile, prošnje za zastopništvo in službe itd. Vsak pa je moral vplačati naprej vsaj četrtino kupne cene, zastopniki pa kavicijo v raznih zneskih. Gouraudova pisarna, ki je imela mnogoštevilno poslovno osobe, je bila najmodernejša urejena in že sama na sebi sugestivno vplivala na kupce. Ko pa je Gouraud začutil

vročje pod nogami, je zbežal s svojo ženo na Balkan. Tekom desetih dni je zbral milijon frankov ter pustil lahkovorne kupce in upnike na cedilu. — Opozarjamo pa Gouraud, da je na Balkanu zanj prehuda konkurenca. Saj je samo Jadranska banka prišla ob več milijonov na žerjavovski način. Kaj naj še le rečemo o vseučiliščnem, propagandnem in drugih fondih . . . ?

Uničevanje sodstva

Pod tem naslovom označuje zagrebški «Hrvat» ministra pravde ter opisuje žalostne razmere na hrvatskih in slavonskih sodnih sodnih.

Nikdar in nikdo ne bi bil mogel misliti, da bo postal vseučiliščni profesor prava grobokop pravice in sodstva iz političnih razlogov. To je pa vendar dosegel dr. Lazar Marković kot minister pravde. Zdi se, da se stremi pod njegovim vodstvom pravde naravnost za tem, da bi se sodstvo postavilo na isto stopnjo, na kateri je moralo biti nekdanj v Srbiji pod knezom Milošem ki se svojega imena ni znal podpisati.

Zdi se, da za dr. Markovića kot ministra pravde obstajajo zakoni samo tam, kjer on najde za dobro. Drugače se pa ni treba ozirati na zakone. Ena stvar, v kateri se minister noče ozirati na zakone, je že zapor komunističnih poslancev. Če je le kje politični razlog za obsodbo, je bilo to gotovo pri teh ljudeh, ki so še tako nezakonito izgubili mandate, da pridejo radi svojega političnega programa v zapor. Obsojeni so prestali že polovico zapora in ker so zaprti v Mitrovici, spadajo pod odredbe hrvatskih sodišč. Kot politični krivci bi imeli pravico na «custodia honesta», gotovo pa bi morali biti po predpisih hrvatskih zakonov izpuščeni na pogojno svobodo, ko so prestali že polovico zapora. Ravnotako bi se moralo zgoditi z onimi, ki so bili obsojeni v Zagrebu v takozvanem Šufrajeve procesu. — Bile so amnestije in abolitije, za politične krivce, pa dr. Marković nikdar in ničesar noče storiti. Celo tega ne pusti izvršiti, kar zakon z jasnimi besedami odreja.

To je ena stran njegovega dela, na drugi strani pa goni sodstvo v Hrvatski v najobupnejši položaj. Pod najnemernejšim sodnijskim šefom v Hrvatski ni sodstvo tako nazadovalo, kot nazadnje pod dr. Markovičem, bivšim profesorjem prava na beograjskem vseučilišču. Zdi se, da se briga on za vse drugo, samo ne za svoje ministrstvo. Tako na primer za odmero vojnih odškodnin, za vojni plen, za trgovino, ker tako rad zastopa trgovinskega ministra, in ko je nadomestval enkrat za spremembo tudi ministra zdravja, je kratek čas prav hitro in dobro porabil, da je potrošil kredit, namenjen jetičnim bolnikom v sarajevski bolnici, za zgradbo neke pravoslavne kapelice. A dovolj tega, o njegovi skrbi za sodstvo pričajo posebno zgovorno številke, ki jih zagrebški list «Večer» iznaša:

«Po statistiki je bilo sodnikov v Hrvatski leta 1880 — 212, leta 1890 — 345, leta 1895 — 369, leta 1900 — 396, leta 1907 — 415, leta 1914 — 457, početkom leta 1922 pa samo — 367. Sodnijskih pristavov je bilo leta 1905 — 162, leta 1910 — 185, početkom leta 1922 pa samo 115. Od začetka leta pa do danes se je to število še znižalo. Za primer naj služi samo okrajno sodišče II. v Zagrebu, kjer bi moralo biti poleg šefa najmanj 8 sodnikov, danes so pa samo trije. Zato se pa po omarah in mizah te trojice lahko najde nad 1000 starih, nerešenih spisov. Letos je zapustilo službo samo v Zagrebu okrog 45 sodnikov. O bodočih sodnikih, o naraščanju danes ne more biti niti govora. Pri sodnih tudi ni več pravega pomožnega osebja. Sodniki sami nosijo in iščejo spise. Sodniki sami pišejo zapisnike. In pri zagrebški sodnici zaslišujejo bolj pismeni in spretniji ljudje, ki so že sami obsojeni na kazen, nove obtožnice.

Zanimiva je tudi statistika o delu na sodnih. Civilnih rednih razprav je bilo leta 1895 — 9101, leta 1920 je naraslo to število na 53.876, zadev glede kršitve posesti je bilo leta 1895 — 3993, leta 1920 pa 29.000, zapuščenih zadev je bilo leta 1895 — 13.480, leta 1920 pa 37.197, zemljiških pa okrog 150.000, v kazenskem postopanju: prestopkov leta 1895 — 68.402, leta 1920 — 159.791, zločinov pa leta 1895 — 13.814, leta 1920 pa 159.941.

Iz te statistike je razvidno, da Hrvatska in Slavonija danes nima niti toliko sodnikov, kolikor jih je bilo leta 1895 — pred 27 leti. Na Hrvatskem je na desetero takih okrajnih sodnij, kjer slušbuje samo po en sodnik, so pa tudi take, kjer po več mesecev ni nobenega. Ali je umrl, ali se je zahvalil za službo, ali je premeščen, drugega pa — nema.

Če vzporedimo sumarično leto 1895 z letom 1922, dobimo to-le porazno sliko:

Leta 1895 je bilo 369 sodnikov in 258.790 razprav, letos je pa 367 sodnikov in 581.186 razprav. Če še pomislimo, da število sodnikov od dneva do dneva pada, si lahko mislimo, odkod taki silni zaostanki v poslovanju. Minister se za sodstvo ne briga, poštene sodniki, ki sodstva nočejo uničevati in demoralizirati, kakor to dela minister, pa zapuščajo službo, da se drugače preživijo.

Ne vemo, kako mislijo v tem pogledu vrhovi tam okrog banskega in sedmeričnega stola s svojim pokrajinskim namestnikom. Gotovo pa je, da če bi se oni kot stebri režima umaknili, bi šlo v sodstvu drugače, kakor sedaj gre.

Hrvatska je imela mali proračun, pa vendar je bil napredek v sodstvu. Danes daje milijarde dohodkov, ostala bo pa brez sodnikov pod «demokratsko in svobodoumno» vladjo. Za vse to hvala centralizmu, ki uganja politiko tudi tam, kjer ne bi smela imeti mesta.

Beleške.

Kumanovska razmišljanja tako-le zaključuje zagrebški «Hrvat»: «Kumanovska proslava ne bo ono, kar bi morala biti: proslava solidarnosti južnih Slovanov, temveč navadna službena parada g. Pašića, ki jo prireja brez invalidov, ki so na Kumanovem zastavljali svoje življenje, brez Muslimanov, ki bi morali biti svjedoki pomirjenja z novo, pomlajeno Turčijo, brez Črnogorcev, ki so dali inicijativo za balkansko vojno, brez Hrvatov, ki so na Kumanovo gledali kot na začetek u stvarjanja svojih idealov in tudi brez Bolgarov, ki so svojo kri prelivali za uspehe jugoslovanske solidarnosti. Tužna slika! — Ideja jugoslovanske solidarnosti na temelju federacije bolgarskega, srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda, bo preživela udarce, koje ji Pašić zadaje. Ona je močnejša od vseh megalomanov, katere bo preživela in v zgodovini svojega razvoja bo zabeležila Kumanovo kot enega od svojih temeljnih in najsijajnejših uspehov, Pašića pa kot enega od svojih največjih nasprotnikov.»

Zlet in sejm. Ob istem času, ko je vlada odobrila naknadno še 250 tisoč dinarjev za sokolski zlet v Ljubljani, je obljubila tudi 200 tisoč dinarjev na račun stroškov ob zagrebškem zboru ali velesjemu. Komu bo izročila tistih 200 tisoč dinarjev, doslej še ni znano. — Odboru velesjema o tem še prav nič ni znanega, julija, ko se je vršil zbor, se o tem ni govorilo in tudi sedaj, ko se polslužbeno čuje o odobrenem kreditu, bivši odbor ni bil aviziran, da ima kaj za pričakovati, pravi se samo «na račun stroškov» in ker poznamo našo vlado, si lahko mislimo, da bodo ta denar pobasali beograjski izletniki, ki so obiskali zbor. Bilo kakor bilo, značilno je vendarle, kako taksira vlada parade in podjetništvo.

Okupirani kraji. Po hrvatskih listih se navaja in obravnava odlok hrvatskega pokrajinskega namestnika, ki poziva po naredbi ministrstva policije vse policijske in politične oblasti, da ugotovijo glede vsakega časopisa v svojem področju, kako smer da ima in kdo mu je urednik. Ob enem se mora ugotoviti, — menda v imenu svobode tiska in vidovdanske ustave — kakšno smer ali tendenco je imel list pred «okupacijo» in kakšno je zavzel po «okupaciji». — Tako se torej po ministrstvih razume popolna enakopravnost vseh delov SHS! Svet tostran Save je zaseden in basta! Dobro bi bilo posvetiti nekaj pozornosti listom iz «neokupiranih» krajev, v njih bi se marsikaj našlo, kar bi moglo zanimati policajministra. In končno bi bilo dobro, da se razčisti tudi lista konfidentov, da se bo videlo, kako so važne osebnosti iz «neokupiranih» krajev spreminjale svojo smer.

Jaz funkcionar in izvoljeni poslanci stranke . . . Jaz ne morem odobravati ideologije kongresistov . . . Jaz zamerim samo prazen in za nas vse razžaljiv izgovor . . . Mi drugi smo delali (kakor muha na volovskih rogovih: mi orjemo) . . . Jaz sem slučajno poslanec volilnega okrožja, ki sega od Mure do Save . . . Moji volilci pa morajo prenašati (take neumnosti) . . . Jaz sam sem ta zakon napravil . . . Tako piše v «Jutru» dr. Vekoslav Kukovec, ki sega kot čisto slučajno in po ostankih izvoljeni poslanec po svoji neumnosti preko Save in Mure. Škoda, da imamo v Mariboru Studence — brez letovišča, ki ga imajo v Ljubljani na Studencu. Morda bi vsaj med norci postal «veliki župan mariborske oblasti» in koncentrador naprednih sil.

Kako se zapleta jezik slavopecem. «Balkan», kakor najet, hvali in poveljuje Elyen Lukiniča. Ta vetersrbijanski šovinistični list se niti ne zaveda, da njegova kadilnica samo potrjuje mnenje poštenjakov o Elyen Lukiniču: «Sin častnih hrvatskih staršev, rojen v lepem hrvatskem mestu (Karlovcu), kjer že od nekdaj žive pomešani Hrvati in Srbi in kjer se niso pripravili niti v času največjega besnenja, skrbno odnegovan, temeljito izobražen, vzgojen v jeklenem značaju od mučotrpne matere, vzgled materam v tem kraju in njene velike čednosti so bile cenjene po vsem tamošnjem svetu, od matere, ki je enako ljubila Hrvate in Srbe in — dosti — a ta mati je bila Nemka. Samo še ditirambi manjkajo, da bi smešnost bila popolna. Takih slavo-spevov ima «Balkan» na tucate, primerne tudi za največje — lopove.

Dnevne novice.

Pogreb Antona Jerovškega v Slov. Bistrici se je vršil v sredo, dne 25. oktobra dopoldne ob ogromni udeležbi. Pogreb je vodil č. g. profesor Vreže. Skupno je posodilo blagumu pokojniku zadnje pot 26 gg. duhovnikov. Doma se je od pokojnika poslovil župan P. Safošnik. Slovesno sv. mašo je bral pokojnikov sin Anton ob asistenci gg. Tkavc in Rezman. Nagrobnico mu je govoril osebni prijatelj g. profesor Ivan Vreže. Proslavljal ga je kot moža poštenjaka, odličnega katoličana, zvestega in zavednega Slovenca ter izbornega gospodarja. Domači pevski zbor mu je na domu, v cerkvi in ob gomili peval slovo. Blagumu starčku svetila nebeška luč.

V Slatinskem dolu pri Svečini je umrl 26. oktobra nenadoma tamošnji posestnik Jožef Paskolo. Pokojnik je bil za časa stare Avstrije župan Slatinske občine. — Svoječas je stal v hudem boju proti Slovencem in naši stranki, a zadnji čas je politiko popolnoma opustil. Pokoj njegovi duši.

Orožništvo je pri celi velikanski navlaki beograjskih javno-varnostnih odborov, odsekov, komisij, sekcij in šefov, referentov, strokovnjakov in pri najglasnejši samohvali, kako skrbi vlada za red in mir, v najobupnejšem položaju. O plačah smo že večkrat govo-

rili, mizerne so in škandalozne, gibljejo se med 2000 in 3000 kron mesečno, najstarejši orožnik z večjo družino ne dobi nam 3500 kron in vse, kar se v tem pogledu obljublja, ostane samo na papirju. Orožniške postaje so nezakurjene, ker se merodajni činitelji še vedno niso spomnili, da bi se moral orožnik, ki pride se daj ob takem vremenu premočen ter izmučen iz službe, tudi ogreti, spočiti, da bo sposoben za druga službena pota. Orožništvu ne dajo drv. Prej, ko so se se dobile po znatno nižji ceni, se na to niso spomnili, bilo je menda prezgodaj, sedaj se tudi ne spomnijo na to, ali pa mislijo kurjavo — sploh «reducirati», ker se pri nas reducira tam, kjer posebno v živo zajeda, da se nižji ugonablajo, višji in najvišji pa bogatijo. Šefi in referenti te toliko proslavljene javne varnosti se delajo, kakor da bi tudi nadzorovali svoja področja in svoje ustanove. Naj pridejo, da vidijo, kako živi orožništvo po Sloveniji po svojih postajah! So postaje, ki že po dva mesca niso videle kruha! Kako naj vrši službo sestradan in premražen orožnik, ki še od poprejve, kaj je služba in kako se mora vršiti! Zdi se, da se sistematično dela na tem, da bi se v orožniški službi usidrali sami tepci in pa barabe, ki bodo z zlorabo dolžnosti in predpisov prišle na svoj račun, da tudi na naš dnev. red pridejo slučaji, kakor na jugu, kjer se pod pretvezo uradovanja «premetačine» ropa in kjer varnostni organi često z zločinci paktirajo.

Kokoschinegove hiše. Z ozirom na sklepni stavek naše beleške v «Straži» z dne 23. t. m., ki se glasi: «V koliko pa je bil pri tem nakupu udeležen dr. Triller kot pravni zastopnik Kokoschinega, bo pa vedel povedati «Slov. Narod», odgovarja g. dr. Karel Triller v «Slov. Narodu»: «Ugotavljam, da je moja pisarna pač zastopala svojčas imenovanega gospoda v nekaterih drugih zadevah, da pa že skoro leto dni ni z njim v nobenem stiku več. O prodaji hiš sem izvedel še le iz časopisov ter mi je sicer cela ta zadeva bodisi uradno bodisi zasebno popolnoma tuja in neznana. — To njegovo izjavo lojalno priobčujemo, ker nam je bilo predvsem na tem, da ugotovimo resnico z ozirom na namigavanja v «Jutru», v čegar taboru stoje povzročitelji afere mariborskih hiš. Sedaj je jasno, da je tudi to pot imela izključno žerjavščina svoje lopovske prste vmes.

Drugi kmetijski gospodinjski tečaj se vrši v Volovku na posestvu g. Antona Kovačeca. Pričetek je 15. novembra t. l. Kmetiska dekleta, ki so stara nad osemnajstlet, in gospodinjke, ki žele obiskati tečaj, naj se javijo pri g. Kovačecu. Tečaj konča s koncem tega leta. Pogoji za vstop so slični kakor prvikrat.

Običinski volilni zakon za Bosno in Hercegovino. Pododbor zakonodajnega odbora se je vendar enkrat začel baviti z volilnim zakonom za Bosno in Hercegovino. Za podlago tega zakona je bil vzet občinski volilni zakon za Slovenijo. Na zahtevo poslanca Jugoslovanskega kluba Bariča je bilo v zakonu izvršenih več važnih sprememb. Med ostalim je bilo sprejeto, da smejo biti za občinske načelnike ali upravitelje izvoljeni tudi duhovniki in občinski nastavljenici. Slednji morajo v slučaju izvolitve za načelnika pustiti svojo službo. Občine do 2000 prebivalcev volijo 7 odbornikov in 7 namestnikov, od 2000—5000 11 odbornikov in 11 namestnikov, od 5000—10.000 17 odbornikov in 17 namestnikov, od 10.000—20.000 21 odbornikov in 21 namestnikov, od 20.000—40.000 25 odbornikov in 25 namestnikov, nad 40.000 31 odbornikov in 31 namestnikov. Volitve se vrše po zadnjem ljudskem štetju. Kandidatne liste so obvezne.

Kvalifikacija za velikega župana. «Obzor» poroča, da se borijo med seboj za mesto velikega župana v Osijeku demokrati in radikali, a pri vsej tej ljuti borbi ima največ upa za to mesto neki Mirko Latasa, ki je kmetško-demokratski agitator in študent, ki ni dovršil svojih — študij . . . !

Epilog tuzlanskega procesa. Po zimi se je vršil v Tuzli proces proti rudarjem, ki so štrajkali o Božiču leta 1920 in na katere je okrožni načelnik popolnoma nezakonito naščuval žandarje. Prišlo je do krvavih spopadov in poleg več rudarjev je padel tudi neki žandar. Kljub vseh nezakonitostim, ki so se dogajale ter izzvale rudarje do odpora, je padla v tem procesu prav režimska obsodba: 350 rudarjev je bilo obsojenih na različne in tudi dolgoletne zaporne kazni, rudar Gjuro Kerošević pa na — smrt. In ta smrtna obsodba je sedaj potrjena, ker od takega režima in takega ministra pravde tudi ni bilo kaj drugega za pričakovati. Delavstvo Jugoslavije zahteva Keroševićevo pomiloščenje in svobodo za zaprte rudarje, ki trpijo že blizu dve leti v ječi.

Področje konzulatov severo-ameriških Zedinjenih držav se je v naši državi takole razdelilo: 1. Pod jurisdikcijo ameriškega konzulata v Beogradu spadajo Srbija, Črna gora, Vojvodina, Hercegovina, županija vukovarska Slaveniji, okrožja Split in Dubrovnik v Dalmaciji ter Tuzla in Sarajevo v Bosni, 2. pod jurisdikcijo konzulata v Zagrebu pa Slovenija, Prekmurje, Medmurje, županija belovarska, zagrebska, varaždinska virovitiška in požeška na Hrvatskem in Slavoniji, nadalje okrožja Travnik, Banjaluka in Bihać v Bosni, županiji modruško-reška in liško-krbavska ter ozemlje Dalmacije severno od okrožja Split.

Organizacija za odhod Wranglovcev. Med ruskimi begunci je nastalo močno gibanje za povratek v domovino. Sovjetska Rusija je poslala na Bolgarsko svojega posebnega delegata Golenskega, da bo organiziral po Bolgariji pomožno akcijo za one Ruse-Wranglovce, ki se nameravajo vrniti nazaj v Rusijo. Nekaj transportov Rusov je že odšlo preko Varne v Odeso in od tam — kaj v Rusijo. Golenski hoče sedaj tudi v Beogradu začeti z organizacijo Wranglovcev, ki bi radi odromali

od nas v Rusijo. Koliko veselja bi nam napravili ti Rusi, ako bi se vrnili vsi nazaj v Rusijo.

Organizacija jugoslovanskih protestantov. Te dni se je vršil v Novem Sadu kongres protestantov. Pri tej priliki so sklenili zastopniki protestantske cerkve, da se priznajo k augsburški konfesiji in bosta protestante vladala v cerkvenem oziru eden širši in eden ožji upravni odbor. Protestantovska cerkev v Jugoslaviji bi naj obstojala iz dveh distriktov in sicer slovenskega in nemškega s skupnim škofom in enim generalnim inspektorjem. Ta dva cerkvena poglavarja bi se menjavala vsako tretje leto in bi bil v eni perijodi škof Nemec — inspektor Slovenec in obratno. Kongresu je prisostvoval tudi predsednik luteranske cerkve v Ameriki g. Laucis Lensen, ki je znatno vplival na pomirjenje med slovenskimi in nemškimi luterani v naši državi.

Za prevoz pijancev. Inspektorat državnih železnic v Ljubljani je odredil, da bodo odslej potniki na železnicah, ki so pijani in nadlegujejo druge potnike, vrženi pri prvi postaji iz vlaka in se bo proti njim postopalo kazenskim potom. Osebe pa, ki bodo prišle k osebnim blagajnam v pijanem stanju, ne bodo dobile voznih listkov. Ta odredba je zelo pametna in vse hvale vredna, ako jo bodo izvajali vsaj na državnih železnicah, ker za južno še ni uzakonjena.

Učitelj za širjenje analfabetizma. «Obzor» poroča, da je v Dalmaciji vas Stankovci, kjer je šolnikoval skozi dobo devetih let učitelj z imenom Simon Skalko. Vsi otroci v tem selu, začeni od sedmega pa do šestnajstega leta so analfabeti. Po vasi govorijo, da se je bavil g. učitelj mesto s podukom otrok z ovađustvom svojih tovarišev. Sedaj pa so imenovali tega učitelja za analfabetizem pomočnikom okrajnega nadzornika v Šibeniku. Kaj takega je mogoče samo pod ministrom prosvete — Pribeževičem.

Za zgradbo pravoslavne cerkve v selu Grivci v Srbiji je dovolilo ministrstvo ver kredit 50.000 dinarjev. K tej kratki vesti, ki pa se glede Srbije ponavlja skoro dnevno, ne rabimo komentarja.

Ločitev zakonov v Vojvodini. Zadnje čase je močno narastlo v Vojvodini število ločitve zakonov. Ze samo zadnji mesec je razločila sodnija v Novem Sadu 50 zakonskih parov. Tekom tega leta je bilo v Vojvodini ločenih več nego 1000 zakonskih parov.

Pijani policijski komisar. V Bajini Bašti, Srbija je bil v nedeljo sejm in policijski komisar se je ob tej priliki tako napil, da je hodil po sejmišču in pivnicah ter z revolverjem streljal v čaše in steklenice, ki so stale po mizah pod šotori. Ljudje so bežali na vse strani. Take je uganjal komesar ves dan, zvečer se je pa podal v neko gostilno, ter iz nje vse ljudi izgnal, ki niso pripadniki njegove stranke. Seljakom je bilo končno vsega tega le dovolj, posegli so po gorjačah in motikah, da obračunajo s tem organom javne varnosti, posegli so pa vmes neki starejši ljudje, ki so divjaka odpravili spat ter tako preprečili pretep.

Slabo je skrbel za očeta. Minulo nedeljo so našli obešenega v svoji borni koči v Sarajevu 63letnega starca Ivana Hasenkopfa. Rajni je živel že dolgo vrsto let v največji bedi in siromaštvu. Obrnil se je večkrat s prošnjo za odpomoč v sili na svojega sina-milijonarja, a ta mu je vselej odbil vsako podporno prošnjo. V pismu, katerega je stavec zapustil po samomoru, stoji, da je šel prostovoljno v smrt samo radi tega, ker mu ni hotel iz najhujše bede pomagati njegov sin — milijonar!

Naša donavska flotila bo slavila 31. t. m. štiriletnico, odkar vozijo naši donavski monitorji pod jugoslovansko zastavo. Pri tej priliki so Hrvati v Osijeku upravičeno vznemoljeni, ker hoče dati oblast tej proslavi čisto pravoslavno lice med — katoliškimi Hrvati. Med proslavo te štiriletnice bodo namreč po pravoslavnem običaju sekali kolač in blagoslovljali pšenico in nič — drugega.

Okraden bančni ravnatelj. Minulo soboto so vdrli nepoznani zlikovci v stanovanje ravnatelja trgovske in obrtniške banke v Novem Sadu. Zlikovci so vlomili troje vrat in odnesli velike množine zlatnine, nakitja in brilantov. Vrednost pokradenih predmetov še ni ugotovljena.

Nove poštne znamke, Amerika in naša komisija. Ze zadnjič smo poročali, da dobimo nove jubilejne znamke. Sedaj pa izvem, da te znamke ne bodo tiskane doma, ampak v Ameriki. Ko bodo začeli Amerikanci tiskati te naše jubilejne znamke, se odpelje tjakaj posebna komisija, ki bo za dobre dnevne nadzirala tisk. Smo lahko prepričani, da pri teh jubilejnih znamkah ne bo zaslužila naša država, ampak dolarška Amerika in naša — ameriška komisija.

Zahteve ljudstva. Sovjet komisarjev sovjetske turkestanke republike je bil na zahtevo ljudstva prisiljen zopet uvesti v šole verouk. — V čem se razlikuje framazon Pribeževič od sovjetskih komisarjev?

Manevri špekulantov. Zadnje dneve opažajo na Dunaju zelo čuden pojav. Kar čez noč so izginili vsi špekulanti z dolarji in drugimi valutami. Nekateri hoteli so popolnoma prazni. Opažati je tudi, da so začeli zapuščati Dunaj razni trgovci, osobito tujei, ki so pod raznimi firmami imeli na Dunaju svoje prodajalne lokale. Vse beži iz Dunaja. Ti trgovci in špekulanti pa se sedaj trumoma selijo v Berlin. Samo v dunajskem VII. okraju je bilo tekom tega tedna zaprtih 10 trgovin. Bili so to povečini špekulanti z raznim blagom in valutami. Pa tudi penzionisti, ki vlečejo svoje pokojnine v inozemskem denarju, trumoma zapuščajo Dunaj ter se selijo v Berlin, kjer je življenje cenejše.

Ministrstvo socialne politike je izdalo svoje drugo «Letno poročilo o delovanju vseh državnih inspekcij dela» (obrotnih nadzorov) za leto 1921. Vse privatne ustanove, sindikati in interesentje ga lahko dobijo ali

naročijo pri podpisnem uradu za ceno 25 dinarjev več poštino. Ravno tam je dobiti za ceno 3,50 dinarjev tudi «Zakon o zaščiti radnika» (delavcev) od 14. junija 1922. — Inspekcija dela, Maribor, Slomšekov trg števil. 10, II. nadstropje.

Iz Maribora.

Župan Grčar se je dne 26. oktobra odpeljal v Ljubljano, da pri deželni vladi izposluje potrjevanje novih občinskih davkov. V imenu mestnega prebivalstva, posebno revnih in srednjih stanov najodločneje ugovarjamo proti temu, da bi vlada sankcionirala krivične nove občinske davke, ki jih je sklenila socialdemokratsko-narodno socialistična večina občinskega sveta. Ti davki so vsi konzumni davki, kateri povišujejo draginjo življenja in drugih potrebščin do neznosne višine. Upamo, da vlada krivičnih socialističnih davkov ne bo potrdila.

Kako pobijajo socialisti draginjo. Železničar nam piše: Kako smo delavci bili iznenadeni, ko je po izvolitvi Grčarja županom se raznesla po Mariboru vesela vest: «Vse bo cenejše, draginjo bomo pobijali.» Na to čakamo že eno leto in pol, a draginja raste in raste. A magistratni rdeči kliki je dosedanja draginja še premajhna. Sklenili so sedaj, kakor čitamo v listih, z novimi občinskimi davki draginjo povečati v Mariboru še za 20 do 25 odstotkov. Uvozna užitnina bo nam podražila vsa živila, isto bo učinil 50stotni gostilniški davek ter nov vinski davek. Parcelni davek nam bo za 200 odstotkov zvišal najemnino za njive in vrtove. In stanovanjski davek bo podražil tudi stotinam družinam delavcev in uradnikov stanovanja najmanj za 150 odstotkov. Prav ste imeli, ko imenujete v «Straži» nove davke roparske davke in tiste, ki te davke sklepajo — «roparske viteze.» In vsi davki, ki jih Bahunova familija uvaja, so konzumni davki. Tudi mi protestiramo proti njim!

Protestantovsko slavlje brez protestantov. Nekomu se je zdelo za umestno in potrebno, da se kumanovska proslava vrši tudi v protestantovski cerkvi. Protestantovski pastor je svoj krasen govor pripravil in ga izdeklamiral šestim zastopnikom civilne in vojne oblasti v brk. Radovedni smo, kakšne protestante je zastopalo mariborsko okrajno glavarstvo svojega izključno katoliškega ozemlja. Kar so iskali, to so dobili — dolg nos.

Katera ura je merodajna za ponočnjaški davek? Ponočnjaki, ki morajo plačati dinar občinskega davka, se opetovano srdijo nad magistratnimi uslužbenci, češ, njih ura še ne kaže 10. uro (ali v kavarni 11. uro). Vedno nastane prepir, katera ura je prava, ali železniška, magistratna, stolna, frančiškanska ali magdalenska. Znano je, da je med časom, ki ga kažejo posamezne ure, večkrat razlike 5, 10 do 15 minut. Kakor izvem, je občinski svet sedaj po Salomonovem vzorcu rešil to vprašanje. V eni zadnjih sej je na predlog podžupana g. Rogliča določil, da se mestni uslužbenci in ponočnjaki morajo držati časa, ki ga kaže ura na zvoniku stolne cerkve. Torej stolna ura je odslej ura za mariborske ponočnjake.

Koroško predmestje vendar dobi v kratkem električno razsvetlavo. Vsa predmestja bodo v bližnjem času izvršena. Da se je pokrenilo to važno napravo, gre za sluga predvsem Obrtni zvezi in mizarski zadrugi, ki sta skupno s klubom SLS odločno intervenirali za napravo električnega omrežja v Koroško predmestje.

Zanimiva civilna pravda. Pred tukajšnjim civilnim sodiščem se vrši v pondeljek dopoldne zanimiva pravda, ki bo odločilnega pomena za nešteto sličnih slučajev. Tožen je odlični član demokratske družbe na povečanje preskrbe za svojega nezakonskega otroka, za katerega očetovstvo je svojčas skušal vtajiti, potem pa, ko je videl, da to ne gre, je plačeval po 8 K na mesec, pozneje šele po 20 K, ne da bi se bil sicer za otroka kaj brigal, tako da ga do zadnjega časa niti poznal ni, čeprav sta se večkrat srečavala v mestu. Ko je leta 1914 nezakonski materi plačal končno odpravnino v znesku 1600 K, je bil prepričan, da je s tem za večno pokopal vse posledice iz preteklosti. Usoda pa je sklenila drugače. Vsled povojne draginje se je revna mati morala obrniti nanj kot očeta. Ker se je on kot jurist skliceval na svojo odpravnino in bil pripravljen otroku pomagati le iz splošne ljubezni do dobrega dela, mati pa je zahtevala nekaj bolj sigurnega, je cela zadeva prišla pred sodišče in sicer ker je varstvena oblast zahteve matere odklonila in jo napotila na civilnopravno pot. Zadeva, ki je spričo te drobnosti tako nujna, se vleče že dve leti. Ker je sličnih slučajev pri nas zelo mnogo, so tudi v pravnih krogih radovedni, kakšen bo končni izid. Mater-tožiteljico zastopa dr. Haas, očeta-toženca je zastopal doslej dr. Gorišek, odslej dr. Serbec.

Na stanovanjski bedi trpečim! Zadnji apel v «Straži», naj se priglasijo vsi, ki posebno trpe vsled stanovanjske bede, je našel mnogo odziva. Vendar pa najbolj kričeči slučaj še niso od prizadetih naravnost prijavljeni. Ker naj bo brošura «Živi grobovi Maribora» prvo delo, ki predstavi Maribor v resnični luči, je neobhodno potrebno, da se najbolj kričeči slučaj stanovanjske bede ugotovijo na licu mesta, kar je mogoče le, ako se prizadeti stanovalci sami javijo v pisarno Mar-Stana. Samo zabavljanje o stanovanjskih škandalih ne pomaga nič, ako prizadeti sami ne izrabijo prilike, kakoršne do sedaj še niso imeli, ko jim je brezplačno na razpolago, da se vsak posamezni slučaj vestno ugotovi in da se vse pristojne oblasti na podlagi konkretnih slučajev opozori, da tako absolutno ne more in ne sme iti naprej, ker zna sicer postati v par letih ves Maribor okužen vsled boleznih, katerih vzrok je iskati edinole v takih škandaloznih stanovanjih, ki so res pravi «živi

grobovi Maribora.» Vse take prijave morajo biti do konca tega meseca končane. Prizadeti, požurite se! — Se pridneje, kakor sedaj, naj se priključajo v pisarno Mar-Stana tudi vsi oni, katerim je znano, da v Mariboru živi mnogo takih, ki neopravičeno izrabljajo stanovanje, ali ki imajo več sob, kakor jim je potreba.

Krščanska ženska zveza v Mariboru vabi vse svoje članice k predavanju, ki se vrši v nedeljo, dne 29. t. m. popoldne ob 5. uri v dovranu pomočniškega društva, v Lekarniški ulici.

Predavanje SKSZ. V petek, 27. oktobra se vrši ob pol osmi uri zvečer 14 dnevno predavanje v dvorani katol. pomočniškega društva, Lekarniška ulica. Predaval bo naš priljubljeni in spoštovani g. dr. Medved, o velezanimivem predmetu «o poklicu Jugoslavije v Slovanstvu». Vsi prijatelji vede in napredka k predavanju.

Zadnje nedeljo, 29. oktobra ima izobraževalno društvo za Lajtersberg svoj mesečni sestanek ob 3. uri popoldan v prostorih g. Sarneca. Za člane je udeležba obvezna, prijatelji društva pa se uljudno vabijo.

Prometna zveza, skupina Maribor, ima v soboto, dne 28. t. m., ob 6. uri zvečer, v dvorani rokodelskih pomočnikov v Lekarniški ulici sestanek, katerega se udeležiti tudi centralni predsednik in tajnik iz Ljubljane. K obilni udeležbi vabi vse člane kakor tudi druge krščansko misleče železničarje — odbor Prometne zveze.

Glasbena Matica v Mariboru. Orkestralni odsek otvori letošnjo koncertno sezono s svojim četrtim simfoničnim koncertom v mestnem gledališču dne 3. novembra ob 20. uri. Proizvajalo se bo: 1. Grossman L.: Ogrski ples iz opere «Duh vojvode». 2. Dvoržak Anton: Legenda št. 3. 3. Beethoven: Uvertura «Coriolan». 4. Slavko Osterc: Simfonija «Idealci». 5. Zdenko Fibich: V podvečer, Idila. 6. Dvoržak Anton: Uvertura k operi «Selma sedlák». Posebno opozarjamo na veliko simfonijo našega mladega nadebudnega komponista Slavka Osterca, ki stopi takrat prvič pred javnost kot orkestralni komponist. O delu samem spregovorimo še pred koncertom obširnejše. Vstopnice se dobijo pri gledališki blagajni v uradnih urah po gledaliških cenah.

Za hišne posestnike v Mariboru, v Studencih, v Novi vasi in na Teznu. Prihodnje dni se bodo razposlale tiskovine «Napoved o najemniškem donosu» in «Stanovalski izkaz» v svrhu izpolnitve. Pravilno izpolnjene napovedi se naj predložijo davčnemu okrajnemu oblastvu vsaj do 10. novembra, stanovalski izkazi pa na podlagi stanja dne 15. novembra do 30. novembra tekoč. leta. Glede izpolnitve napovedi najemniškega donosa se posestniki opozarjajo na «poduk», ki je natisnjen na zadnji strani tiskovine. Ker so bile v zadnjih letih v hišni posesti velike spremembe, ki tukaj najbrž niso vse znane, se nekdanji posestniki, za slučaj, da se njim tiskovine pošljejo, vabijo, da iste ali vrnejo z naznanim imena in naslova novega posestnika, ali pa, da jih oddajo naravnost sedanjim posestnikom.

Nocoj predava č. g. dr. Medved v društveni dvorani, Lekarniška ulica 6 ob pol osmih zvečer. — Zanimivost predmeta je najboljša opozoritev na obilni obisk.

Podoficirji mariborske garnizije prirede dne 11. novembra t. l. pod pokroviteljstvom komandanta mesta, pukovnika Ilije Miladinovića, v Götzovi dvorani v Mariboru plesni venček, katerega čisti dobiček je namenjen podoficirskemu podpornemu društvu. Vstopnina prosta. Vabilo velja kot vstopnica. V slučaju, da kdo ni prejel vabila in se želi udeležiti te plesne prireditve, se uljudno naproša, da se obrne pismeno ali ustmeno na društveni odbor, Maribor, Dravska vojašnica, soba 32.

Mariborska srenja. Srenjski občni zbor za odseke Maribor, št. Jakob, Sv. Barbara in Jarenina se vrši v nedeljo, 29. t. m. ob 10. uri dopoldne v Lekarniški ulici 6. Glasom poslovnika se morajo srenjskega občnega zbora udeležiti vsi odborniki prizadetih odsekov. Tozadevna vabila so se že odposlala. Torej sigurno!

Ljudskošolski naraščaj telovadnega odseka Orel v Mariboru ima svoj sestanek v torek, dne 31. t. m. ob 4. uri popoldne v društveni dvorani, Lekarniška ulica št. 6. — Prosimo naši stvari naklonjene starše, da privedejo svoje fantke bodisi osebno, ali pa s pismeno privolitvijo, da morejo postati Orličji. Č. g. korni vikar Evg. Lorgier je voditelj naraščaja, g. prof. Vesenjak pa zastopnik staršev v orlovskem odboru. Vse morebitne želje naj se naslovljajo v zadevi naraščaja na tuimeno vana gospoda, ki bosta tudi vodila sestanek naraščaja.

Mestno elektriško podjetje naznanja vsem p. n. odjemalcem električnega toka, da v nedeljo, dne 29. t. m. od 7. ure zjutraj do 12. ure opoldne radi popravila v falski elektrarni ne bode dobavljalo toka.

Priporočamo najcenejšo manufakturno trgovino M. Feldin, Maribor, Grajski trg 1. — Več v oglasu.

GLADIATORJI.

(164. nadaljevanje.)

»Ti ga ljubiš! Vem to in zato te prosim, da ga rešiš! Ne za mene, o, ne za men! Ko bo svoboden, ga ne bom pogledala več — To naj je cena njegove rešitve, kajne? Rada, iz srca rada jo plačam, samo reši ga — samo reši ga! Hočeš, ali ne? —? Ali me boš sedaj peljala k Titu? Glej, polnočna straža je že skoraj minila!«

Toda Valerija je delala načrte — Dekleta peljati pred Tita, to je bilo zanjo nemogoče. Zvedel bi, da je ženska, in ni bilo verjetno, da bi izlhka spregledal tako očitno kršitev vojaške discipline. Če bi je morebiti tudi ne kaznoval, pa javno bi bila osramočena in dana na varno. Tudi je bilo skoraj gotovo, da Tit ne bo verjel Mariamninemu pripovedovanju, da bo vzel celo stvar kot zvijačo, ki naj zapelja njegove čete v zasedo.

Razen tega za nobeno ceno ni hotela dovoliti, da bi Zidinja rešila Esko. — Ne, boljši načrt je imela!

Vedela je, da je Tit sklenil, vzeti mesto jutri z nasokom. Vedela je, da se jutri ob zori začne napad.

Pregovorila bo Mariamno, naj se vrne v mesto. Zapomnila si bo vhod v podzemeljski rov, ko bodo gladiatori naskočili obzidje, bo ona sama peljala izbrano četo po rovu v mesto in bo rešila Esko v zadnjem trenutku. In on ji bo hvaležen, ko bo prišla k njemu kot rešiteljica in zmagovalka, kot kaka bojna boginja iz njegove barbarske domovine.

In maščevala se bo nad Hipijem za vse dolge, nezno mesece prepira in poniževanja, smejala se bo Placidu in mu zmešala vse njegove pretkane bojne načrte, njegov drzni pogum in njegovo bojno izkušnost. Da, celo Licinij sam bo moral priznati, da se je njegova sorodnica, četudi omadeževana, ponižana, končno vendarle skazala vredno potomkinjo svojega plemenitega rodu in vredno Rimljanko.

Zbodlo jo je sicer, ko se je pri Mariamninih zadnjih besedah spomnila na slične besede Eske, ki ji je tudi ponujal, da žrtvuje svojo ljubezen, samo naj reši prej Mariamno, in čutila je, kako čisto drugačna sta ta dva človeka nego ona. — Pa ta spomin jo je le še huje izpodbodel k dejanju.

Prijazno je dvignila klečeče dekle in se ji je nasmehnila.

«Zaupaj, rešila ga bom!» ji je rekla, «Pa ne bi bilo modro iti k Titu. Ne verjel bi ti, zaprl bi te, meni pa bi onemogočil rešitev. — Pokaži mi tajni rov, dekle, in pri vsem, kar je ženi najsvetejše, pri vsem, kar sem najbolj cenila in izgubila, ti prisegam, da bodo rimski orli razprostrli svoje peruti nad tempeljom, ko jutri sonce vzide, da bom prerezala Eske vezi s svojim lastnim mečem. — Vrni se, odkoder si prišla, glej, da te nihče ne opazi! In ako spet vidiš Valerijo živo, zanesi se in zaupaj na njeno prijateljstvo in varstvo — zaradi njega, ki ga bova obe rešili, preden zopet mine dan!»

Čudne so ženske. — Skoraj objeli sta se ti dve nasprotnici, ko sta si podali roke v znamenju medsebojne zveze.

S težkim srcem je ubogala Mariamna in s počasnimi, prisiljenimi koraki je poiskala tajni rov.

Pa ni jej preostajalo drugega. Nekaj tolažbe ji je dajala Valerijina obljuba.

«Končno,» je pomislila, «— če ga ne morem rešiti, bom vsaj umrla z njim in potem naju nihče več ne more ločiti!»

Zalostna je bila ta misel, pa njen zadnji up je bila. — Odhitela je proti rovu, da še enkrat poišče Esko. Ni bilo več mnogo časa.

Ko se je pri vhodu še enkrat obrnila nazaj, kjer je Valerija nepremičljivo stala na straži, in jej namignila z roko, kakor da ponavlja svojo prošnjo na pomoč — so zapele trobente v taboru in oznanjevale zadnjo stražo pred slončnim vzhodom.

XIV.

Vera.

Judom je bil njihov tempelj vse na zemlji.

Veličastna, Bogu posvečena stavba jim je bila njihova utelešena vera, jim je bila znamenje njihovega bogastva, ponos njihove moči, slave in strodnosti, simbol domoljubja, obenem cerkev, trdnjava in palača.

Ako je hotel Abrahamov potomec izraziti moč, umerjenost, krasoto, je primerjal predmet svojega občudovanja s tempeljom. Njegovi preroki so neprestano istovetili tempelj z narodom samim, skrumba, onečaščenje tempelja je bila razžalitev celega naroda, razdejanje tempelja je pomenilo zanje razdejanje vsega Judovstva, ker Judje si niso mogli predstavljati svojega naroda brez te trdnjave njihove vere.

Zato so v vseh dobah branili svoj tempelj pred sovražnikom do zadnjega diha. Judovska zgodovina je polna teh vzgledov iz bojev z Asirci, iz bojev Makabejcev s Selenkidi in končno iz bojev z Rimljani pod Titom.

Dan za dnem se je zoževal krog rimske oblege, predmestja so bila v rokah sovražnika, trdnjava za trdnjavo je padla in oblegani Judje so se počasi pa z neizprosno gotovostjo umikali proti gornjemu mestu, kjer je stal tempelj, in končno v tempelj sam in v njegove preddvore. Njega so se oklepali in iskali pri njem zavetja, kot da so kameni sami oživali od češčenja, ki so mu ga skazovali.

Nekaj pred jutranjo zoro je bilo.

Mesec je zašel in v črnosivo temo je bil zavrt zunanji tempeljski dvor, imenovan predvor poganov. Tu pa tam je gledal iz temnega mraka kak orjaški steber, kos oboka, se je v sivi nejasnosti belila marmornata stena. Par pozabljenih zvezdic je migljalo na nebu, hladen veter je pihal sem od morja in otožno pel v nevidnih stebrih in strehah mogočne stavbe.

Tukaj sta sedela ujetnika, obsojena od sanhedrina na smrt. Kos kruha in vrč vode je stal poleg njiju.

Nemo in počasi jima je minil sobotni dan s svojo neusmiljeno pekočo vročino. Brezkončna je bila noč — in sedaj se je bližalo jutro, ki bi naj bilo njuno zadnje jutro na tem svetu.

Nemirno se je primikal Eska na svojem prostoru in poleg njega se je prebudil njegov tovariš iz globokega premišljevanja.

Niso bile žilostne njegove misli, ker vesel je bil njegov glas, ko je začel:

«Mučno je bilo bdenje in vesel sem, da je minilo. Glej, Eska, nebo je temno, mesec je zašel. — Tudi našo življenje gineva. — Se malo, pa pride dan, in z njim pride najina velika in slavna zmaga! Kako veličastno sonce nama bo zasijalo na onem svetu čez eno uro!»

Občudovaje je gledal Britanec tovariša. Skoraj da ga je zavidal za njegovo srečo in zadovoljnost. Ni še bil na tistem vrhu trdne, močne vere, ki je na njem stal njegov prijatelj tako zaupno in varno.

Božja previdnost je odločila, da moramo — večino — počasi in stopinjo za stopinjo dosežati vrhunec

duhovnega življenja, kakor človek le s trudom in naporom stopa v strmo goro in le polagoma se mu razvije in razširi obzorje, čim više pride. — Tako se naj tudi v duhovnem življenju trudi nakvišku, hvaležen za vsako višino, ki jo doseže, pa se naj tudi zaveda, da ga vsaka stopinja, ki jo stori kvišku, pelje k vedno večji popolnosti, in k vedno višjim ciljem, — in da se njegovemu očesu odpre tem širši svet, čim više stopa, in da mu mora biti vsaka stopinja popolnosti bodrilo, stremiti vedno bližje do nebes.

«Čez eno uro bo dan,» je rekel Eska s precej manj veselim glasom, »in ti strohopetneži bodo prišli in naju pobili na tla s svojimi krutimi kameni. — O, da bi si mogel razvezati vrvi in da bi bilo kako orožje v bližini v zadnjem trenutku, Kalha, in da bi mogel umreti v boju in z mečem v roki!»

Zahvali Boga, da človeku ni dano, si izbirati smrt! — Zahvali Boga pa tudi, da ti v tem trenutku pošilja smrt! Ali ni usmiljenje Božje brezkončno, ker čaka s smrtjo, da se grešnik spreobrne in spokori? Katera nesreča bi bila enaka večnemu pogubljenju? In — ali hočeš za večno živeti na temle bednem svetu? — Sedaj si mlad, močen — ali hočeš čakati, da boš sključen, star, sivolas in nadležen? — In pomisli na raznovrstne neprijetne načine smrti — udarjen od gobavosti, bi umiral kakor pes v kotu, onemogel od gladi, gladojoč v zadnjem trenutku ogabne odpadke, ki je iz njih že zdavnaj izginila vsaka sled užitne snovi. — Ali pa bi zgorel in se zadušil med gorečimi razvalinami razdejanega židovja, kakor tisti rimski manipelni, ki si jih sam videl, kako so poginili pod gradom Antonia ondan!»

(Dalje prihodnjič).

Planinci! Goriška podružnica SPD v Ljubljani nas vabi, da se udeležimo v nedeljo, dne 29. oktobra izleta na Lisco. Odpeljemo se ob 5.20 uri zjutraj do Zidanega mosta, kjer se sestanemo. Pridejo tudi planinci iz Krškega. Obratno ravnateljstvo južne železnice je dovolilo 50 odstot. popust na vozne cene II. in III. razreda (St. 3665-II ex 22). Vsak udeleženec kupi pri žel. blagajni čelo enosmerno vozno karto ter prosi, da se mu žigosa z mokrim postajnim dnevnim žigom. — Rotter.

MAR-STAN
Išče za eno najbolj vpeljanih kotlarskih obrti

primernih prostorov za večjo delavnico (delavcev) blizu glavnega kolodvora (Aleksandrova cesta, Mlinska ulica i. t. d.) s prezidavo že obstoječega poslopja ali z nakupom stavbišča primeren za novo zgradbo, event. tudi v družbi. — Ponudbe pod »kotlarska obrt« na MAR-STAN, posredovalnica za preskrbo novih stanovanj, sob, lokalov Maribor, Rotovski trg 1, pritičje. 509

Kdor želi prodati svojo hišo, vilo, posestvo v Mariboru in okolici, naj se obrne na Ante Delak, Zagreb, Kačičeva 3.

Iščem posojilo 120.000 kron proti dobremu zavarovanju in obrestovanju. Kapital zasiguran v posestvu. Ponudbe pod »Mari borkan 1895«. 510

VINO letnikov 1920 in 1922 skupno do 30 polovnjakov **proda** drž. vinarska in sadjarska šola v Mariboru Poskušnje samo za resne reflektante v zavodovi kleti dnevno od 10. do 11. ure. 518

Zimsko perilo, čevlje, dokolenice (ga-maše), copate, odeje, nogavice, roka-vice, kravate, klobuke, različno modno blago na boljše vrste in najceneje nuđi **dežne plašče,** Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

Velika hišav centru Ljubljane pripravna za **tovarniško podjetje ali skladišče** (obokane kleti) proda se takoj. Kupcu stanovanje na razpolago. Panudbe na **J. Zormanov, anončni in reklamni zavod,** LJUBLJANA, GLEDALIŠKA UL. 2. 2-3 507

Gozdar, v vseh lesnih stro- kah veržiran, išče mesta kot nakupovalec lesa, ozir. kompanjon. Naslov v upravnisti listu. 5 4

Proda se kinoaparati bogato opremljen z vsemi potrebščinami. Več se izve: Ptuj, Cvetkov trg 5/1. 1-3 517

Mesarji! Trgovci z živino! Prodam v Ptuj, Ljutomerska cesta, blizu kolodvora, enonadstropno hišo s hlevom, veliko kolarnico, vrtom in stavbišči. Pripravno tudi za lesnega trgovca. Dopisi: J. Kranjc, Ptuj, Ljutomerska cesta 16. 2-3 506

Denarja ni!

Draginja je velika. zaslužek pa majhen. Kdor hoče z malim trudom gotovo do 200 K na dan zaslužiti, naj pošlje svoj natančen naslov in znamko za odgovor. 3-10 477

Josip Batič, Litija 32

SENO slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja — **OSET ANDREJ, MARIBOR** Aleksandrova cesta šte. 57, telef. 88. 35-323

Poljedelci!
FIŽOL
• **Črešnjevec** • (Wachtlbohn) Cocc kupi vsako množino in plača najvišje cene **Hmelak in drug** Maribor, Slomškov trg 6. 10 460

V globoki žalosti naznanjam, da je naš prelubi sin, brat vnuk, nečak, bratranec gospod

MIROSLAV DIRNBERGER

trgovec v Poljčanah

dne 23. oktobra 1922, ob 9. uri zvečer, po dogi in mučni bolezni v življenja polni starosti 47 let, za večno zaspal in se preselil k svojem Stvarniku

Truplo predregga pripeljemo iz Poljčan v Vojnik pri Celju, dne 25. oktobra, kjer se bode truplo izročilo v naročje matere zemlje.

POLJCANE-VOJNIK pri Celju, v mesecu oktobru 1922.

KAROLINA KOVAC, roj. Dirnberger, IAKOB KOVAC, veleposestnik
MARIJA DREMELJ roj. Dirnberger, MARTIN DREMELJ, železničar
REZI CEPELJ roj. Dirnberger, ALOJZIJ CEPELJ, veleposestnik
AVGUSTINA KOROŠEC, roj. Dirnberger, JOŽEF KOROŠEC, veleposestnik, nečaki.

ali direktno pri LAMPRON

BIJERNO BIJELI ZUBI SAMO OD ZUBNE PASTE

LAMPRON

DOBIJE JE SVAGDJE

MARIBOR, Gosposka ul. 2. 2-3† 490

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestaje od Novega leta naprej navadne vloge po

4 1/2 %

Trajan in večje vloge pa po dogovoru.